

Enhed: MEDINT
Sagsbeh.: DEPNBDA
Koordineret med:
Sagsnr.: 2301828
Dok. nr.: 2669664
Dato: 21-05-2023

Notat: Orientering til Folketingets Sundhedsudvalg om den 76. Verdenssundhedsforsamling i WHO, 21.-30. maj 2023

Indledning

WHO's 76. Verdenssundhedsforsamling (World Health Assembly, WHA) afholdes i Geneve fra den 21. – 30. maj. WHA er WHO's generalforsamling og samler alle 194 medlemslande. Danmark deltager i WHA for overordnet at fremme danske sundhedspolitiske prioriteter og yde et konstruktivt bidrag til WHO's arbejde for at fremme sundheden globalt.

Det overordnede tema for WHA er WHO's 75-års jubilæum, der forventes at blive et omdrejningspunkt for åbningsdebatten med fokus på organisationens globale rolle og milepæle. Den 5. maj 2023 kunne WHO erklære, at covid-19 ikke længere udgør en folkesundhedsmæssig risiko af international betydning. Der er dog ingen tvivl om, at jubilæumsstemningen udfordres af et stort antal aktuelle konflikter og kriser, som forventes at sætte deres præg på mødet. Det gælder i særdeleshed Ruslands krig i Ukraine men også konflikter i blandt andet Sudan, Israel/Palæstina og Yemen.

Blandt de sundhedsfaglige dagsordener kan fremhæves vedtagelsen af en ny global strategi for infektionsforebyggelse og -kontrol, som bl.a. er væsentlig ift. indsatsen mod antimikrobiel resistens (AMR). Det kan endvidere fremhæves, at forsamlingen ventes at vedtage en resolution om oprindelige folks sundhed. Et emne, som WHO ikke traditionelt har beskæftiget sig med, hvorfor en vedtagelse af resolutionen kan betragtes som et fremskridt for oprindelige folks rettigheder. Forsamlingen skal også vedtage WHO's budget for 2024-25 og herunder tage stilling til et forslag om at hæve medlemslandenes faste bidrag til WHO med 20 procent.

For Danmark er der derudover særligt fokus på mental sundhed, AMR, universel sundhedsdækning og herunder seksuel sundhed og rettigheder samt på betydningen af tillid i forbindelse med pandemier.

Uddybende

Den 76. Verdenssundhedsforsamling vil beskæftige sig med en bred vifte af både sundhedsfaglige, administrative og politiske emner. De danske prioriteter under mødet omfatter sundhedssituationen i Ukraine, WHO's budget for 2024-2025, mental sundhed, global strategi for infektionsforebyggelse- og kontrol, antimikrobiel resistens (AMR), tillid og adfærds betydning for sundhed, universel sundhedsdækning samt resolutionen om oprindelige folks rettigheder.

WHO's 75-års jubilæum

Hovedemnet for dette års WHA er "WHO fylder 75 år: redder liv, fremmer sundheden for alle", og der vil således være et overordnet fokus på, hvordan WHO har bidraget til en forbedring af sundheden gennem de seneste 75 år. Emnet vil særligt blive adresseret under åbningen af WHA, herunder i generaldirektørens tale. Jubilæumsstemningen udfordres dog af et stort antal aktuelle kriser og konflikter, som ikke kan undgå at påvirke dette års WHA, herunder Ruslands krig i Ukraine. Samtidig ses en stigning i udbrud af den meget smitsomme sygdom marburgvirus, og kolera i flere afrikanske lande samt naturkatastrofer som bl.a. jordskælvet i Tyrkiet og Syrien.

På trods af, at WHO netop har erklæret, at COVID-19 ikke længere kan betegnes som en trussel mod folkesundheden af international betydning (Public health emergency of international concern, PHEIC), er

konsekvenserne af pandemien tydelige. Herunder nedprioriteringen af forebyggende sundhedsprogrammer mod eksempelvis polio og kolera samt rutinevaccination af børn, hvor UNICEF netop har offentliggjort information om et stort fald globalt.

Sundhedssituation i Ukraine

Ruslands krig i Ukraine forventes at påvirke dette års WHA, ligesom det var tilfældet sidste år, hvor både Ukraine og Rusland havde fremsat konkurrerende resolutionsforslag om sundhedssituationen i Ukraine. Ukraines resolution blev vedtaget med stort flertal ved afstemning. Ukraine ventes i år at fremsætte et beslutningspunkt om sundhedssituationen i landet, hvor medlemslandene blandt andet beslutter at fordømme krigen, opfordrer Rusland til omgående at stoppe alle angreb og anmoder WHO's generaldirektør om at rapportere om sundhedssituationen i Ukraine på WHA i 2024. Det forventes, at beslutningen bliver vedtaget ved afstemning.

Det forventes også, at drøftelserne vil trække tråde til beslutningen om at flytte WHO Europas kontor for ikke-smitsomme sygdomme til WHO's europæiske hovedkontor i FN-Byen i København. Kontoret er i dag placeret i Moskva, og Rusland finansierer langt hovedparten af udgifterne forbundet med kontorets drift. Kontorets hovedfunktion er at støtte medlemslandenes indsats for at adressere den store byrde, som ikke-smitsomme sygdomme udgør i regionen. Beslutningen om at flytte kontoret blev truffet ved en sær-session for WHO's regionalkomiteé for Europa den 15. maj 2023, efter at Danmark sammen med en række ligesindede lande havde fundet en finansiel løsning, der muliggør den fortsatte drift af kontoret.

Inddragelse af Rigsfællesskabet

I 2021 blev Færøerne valgt som associeret medlem af WHO, på Færøernes egen foranledning. Associerede medlemmer har ret til, uden stemmeret, at deltage selvstændigt i Verdenssundhedsforsamlingen og underliggende komitéer, fremsætte dagsordensforslag samt modtage dokumenter. Med associeret medlemskab følger også en pligt til at betale medlemsbidrag samt rapporteringsforpligtelser til WHO.

Grønland er ikke associeret medlem af WHO og deltager derfor i WHA som en del af Rigsfællesskabet. Inddragelsen af Grønland er særligt væsentlig i år, hvor forsamlingen skal vedtage et resolutionsudkast om oprindelige folks sundhed. Danmark har deltaget aktivt i forhandlingerne under tæt inddragelse af Grønland. En vedtagelse af resolutionen vil være et stort fremskridt i WHO, som ellers har været meget fraværende på denne dagsorden.

WHO's budget for 2024-2025 og bæredygtig finansiering

Forsamlingen skal også vedtage WHO's budget for perioden 2024-2025. Danmark har tidligere tilkendegivet sin støtte til en stigning i det faste medlemsbidrag til WHO på op til 20 pct. Forslaget udspringer af et ønske om at sikre en mere bæredygtig finansiering af WHO. De faste medlemsbidrag udgør i dag ca. 20 procent af WHO's samlede finansiering, mens frivillige bidrag udgør ca. 80 procent. Denne fordeling indsnævrer WHO's manøvrerum ift. at kunne respondere fleksibelt og planlægge længerevarende indsatser, fordi de frivillige bidrag ofte er øremærkede og samtidig mere uforudsigelige end de pålignede bidrag. Der er bred opbakning blandt medlemslandene til ambitionen om en mere bæredygtig finansiering, men det er endnu uafklaret, om forslaget om en stigning på 20 pct. i medlemsbidragene vil kunne vedtages på den kommende forsamling.

Mental sundhed

Danmark har som medlem af WHO's globale bestyrelse sat fokus på mental sundhed, som er massivt underprioriteret mange steder i verden. Det har således længe været en dansk position, at mental sundhed ikke blot skal tænkes som "endnu en ikke-smitsom sygdom", men som sin egen paraply af sygdomme. På dansk foranledning er mental sundhed sat på dagsordenen på WHA som en del af dagsordenspunktet om ikke-smitsomme sygdomme. Danmark planlægger desuden i samarbejde med Canada en side-event om mental sundhed og antistigmatisering.

Infektionsforebyggelse- og kontrol og antimikrobiel resistens (AMR)

En anden dansk prioritet er bekæmpelsen af AMR. På dagsordenen for WHA er infektionsforebyggelse og -kontrol (IPC), hvor AMR er en naturlig del af drøftelserne, og hvor der er lagt op til vedtagelse af en global strategi, som skal bidrage til at styrke forebyggelsen af infektioner på tværs af hele sundhedssystemet, herunder i relation til AMR, og begrænse forekomsten af smitsomme sygdomme.

Danmark afholder desuden i samarbejde med ICARS, Novo Nordisk Fonden og AMR Action Fund en event med fokus på både at fremme adgang til antibiotika og på indsatser for at sikre ansvarlig og hensigtsmæssig brug af antibiotika. Formålet er at dele erfaringer på tværs af lande og organisationer samt at drøfte, hvordan indsatsen mod AMR bedst kan fremmes, bl.a. med sigte på udfaldet af højniveaumødet om AMR under FN's generalforsamling i 2024.

Tillid og adfærds betydning for sundhed

Adfærdsvidenskab (behavioural science) har i de senere år vundet stort indpas på den globale sundhedsagenda og i forskningsverdenen. Inden for adfærdsvidenskab er blandt andet tillid et centralt begreb, ikke mindst i forbindelse med pandemier. Danmark har engageret sig i debatten i WHO ved blandt andet at fremhæve sammenhængen mellem høj tillid og vaccinedækning. Danmark vil i samarbejde med WHO være vært for en event om tillid under pandemier i forbindelse med WHA.

Universel sundhedsdækning

Universel sundhedsdækning er en central prioritet for Danmark i WHO. Der skal på forsamlingen vedtages fire resolutioner om hhv. styrkelse af rehabiliteringsindsatser, universel sundhedsdækning i krisesituationer, øget adgang til medicinsk oxygen samt om det forestående FN-højniveaumøde om universel sundhedsdækning, der afholdes i New York i d. 21. september 2023. Danmark vil under mødet have særligt fokus på behovet for at sikre lige adgang for alle til sundhedsydelser af høj kvalitet, herunder essentiel medicin og vacciner. I den forbindelse er det afgørende at styrke det primære sundhedsvæsen, som bl.a. spiller en vigtig rolle i forebyggelse og kontrol af ikke-smitsomme sygdomme. Danmark vil derudover fortsat arbejde for en rettighedsbaseret tilgang og lægge vægt på ligestilling mellem kønnene, herunder kvinder og pigers rettigheder og fremme af seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder.

UNGA højniveaumøder om sundhed

Der afholdes i regi af åbningen af FN's 77. Generalforsamling i september 2023 tre højniveaumøder om sundhed. Møderne omhandler hhv. pandemiberedskab, universel sundhedsdækning og tuberkulose. Forhandlinger om politiske erklæringer til højniveaumøderne påbegyndes i New York i løbet af maj. Det forventes, at drøftelserne på WHA vil trække tråde til de kommende højniveaumøder med henblik på at sikre sammenhæng mellem beslutninger i Genève og New York.